

Таким чином, феномен «комічного» у китайській літературі є невід'ємною частиною культурно-історичного спадку Китаю, відображаючи унікальність його естетичних і суспільних цінностей.

Література:

1. 司马迁. 史记. URL: http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/China/I/Syma_Tsjan/Tom_IX/frametext126.htm.
2. 陈桐生. 史记·滑稽列传. 社科版, 1997.
3. 刘勰. 文心雕龙. 上海, 上海古籍出版社. 1900. URL: <https://ctext.org/wenxin-diaolong/zhs>.
4. 王泐, 汪景寿, 藤田香. 中国相声史. 北京, 北京燕山出版社, 1995.
5. 林语堂. 中国人. 浙江: 浙江人民出版社, 1980.
6. 薛宝琨. 中国的相声. 北京, 人民出版社, 1985.
7. 苏雪林. 幽默大师论幽默. 北京, 国际航空报出版社, 2009.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-464-4-57>

Дудар Я. О.

*асистентка кафедри порівняльної філології східних
та англомовних країн*

*Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

ПРОБЛЕМА ПЕРІОДИЗАЦІЇ ТВОРЧОСТІ КЕНДЗАБУРО ОЕ

Життя і творчий шлях Кендзабуро Ое охоплює цілих три історичних епохи Японії, що були насичені найбільшими викликами минулого і початку цього століття. Твори письменника представляють унікальний синтез японської літературної традиції та західної літературної думки.

Проблема періодизації творчості письменника дотепер спеціально не розглядалась в чисельних дослідженнях, присвячених творчості Ое. Такі відомі літературознавці як, як М. Одзакі, Кудо, Шібата С., Окута Т., Ето Дз., Каратані К., Акіра А., М. Вілсон, С. Нап'єр, Я. Клермонт, Ф. Джеймсон, С. Снайдер, Ф. Габріель, Р. Тачібана, концентруються у своїх роботах на окремих творах, або на дослідженні окремого проблемо-тематичного дискурсу романів Ое.

Питання періодизації творчості Ое і її комплексного вивчення є ключем до дослідження концепції «пізнього стилю» в літературі.

Нагадаємо, що більш ніж десятиліття Едвард В. Саїд працював над своєю роботою [3], але вона освітлює лише культурологічні та історико-соціальні аспекти, не занурюючись і літературний процес чи окреслюючи всю творчість одного, чи іншого письменника. Глибока обізнаність Ое з теорією та історією літератури, а також його власна теоретична робота є унікальною можливістю для дослідження.

Запропонована періодизація базується не тільки на хронологічному підході, але й відображає складні жанрові, композиційні та поетико-стилістичні зміни та їх еволюцію. Виділяємо наступні етапи творчості Кендзабуро Ое:

1) Ранній етап (1958-1964 рр.): «Здобич» (飼育, 1958), «Рви бруньки, Стріляй в дітей» (芽むしり仔撃ち, 1958), «Наш час» (われらの時代, 1959), «Обережна хода ночі» (夜よゆるやかに歩め, 1959), «Безцестя молодості» (青年の汚名, 1960), «Запізніла молодість» (遅れてきた青年, 1962), «Плач» (叫び声, 1963), «Пригоди повсякденного життя» (日常生活の冒険, 1964), «Власний досвід» (個人的な体験, 1964). Важливо зазначити що основні поетико-семантичні прийоми були покладені саме у творах цього періоду, і багато з них зазнали модифікації через літературні прийоми Ое – «переписуванню» та «переробленню» [8, с. 44]. На наступних етапах ми побачимо, як з'являються «допрацьовані» герої та «покращені» історії. Багатоплановість цих творів поклала початок не тільки особливій космологічності художнього простору письменника, в якій розгорнувся міфологізований ландшафт рідного острова Шікоку, але й відома ієрархія образів – дуалістичних пар, які еволюціонують з кожним новим твором і стають складним художнім інструментом.

2) Етап зрілості або «вдосконалення» (1967-1995 рр.): «Футбол у першій рік епохи Манен» (万延元年のフットボール, 1967), «Вода досягла моєї душі» (洪水はわが魂に及び, 1973), «Меморандум пінчранера» (ピンチランナー調書, 1976), «Ігри сучасників» (同時代ゲーム, 1979), «М/Т і розповідь про диво лісу» (M/Tと森のフシギの物語, 1986), «Листи до ностальгічних років» (懐かしい年への手紙, 1987), «Армія Квілпа» (キルプの軍団, 1988), «Родичі життя» (人生の親戚, 1989), «Вежа зілєння» (治療塔, 1990), «Вежа зілєння і планета» (治療塔惑星, 1991). Роман «Футбол у першій рік епохи Манен» (1967) знаменує зміни в багатьох вимірах творчості Ое: стилістичному, жанровому і поетичному. Це період епохи образу Гі – він приймає багато різних образів, змінюється та «переписується» протягом років. Цей образ є частиною мікрокосму творів Ое, міфологізований божевільний (провидець), що є і представником народу, і сам Ое, що

часто протиставляє себе людям з великих міст, хаосу, насильству та апелює до гуманізму.

Відомий японський літературний критик та філософ, Каратані Кодзін (柄谷 行人, 1941-), у 2004 опублікував свою роботу під назвою «Історія і повторення» (歴史と反復, History and Repetition), де розглядає феномен використання повторення як художнього засобу у таких письменників як Кендзабуро Ое, Місіма Юкіо, Накагамі Кендзі, та Муракамі Харукі. Зокрема Каратані визначає алегорію як поетичний інструмент повторення в романах Ое: по-перше, щодо підходу до імен героїв (Патрон, Поводир) [2, с. 88] або колективних понять «студентка». Цей прийом дозволяє побудувати єдиний голос для певної групи людей і апелювати до великих мас. Досвід війни, страждань, насильства чи великих столітніх випробувань має бути колективним і зрозумілим.

3) Етап «останнього роману» (1993-1999 рр.): «Палаюче зелене дерево» (燃えあがる緑の木, 1993-1995), «Кульбіт» (宙返り, 1999 р.). Цей етап представлений двома романами: «Палаюче зелене дерево» (1993-1995) та «Кульбіт» (1999), котрі були створені для ілюстрації власної теоретичної концепції Ое під назвою 「最後の小説」 «Останній роман» (1988). Зазначимо, що Ое отримав Нобелівську премію саме після публікації першого тому «Дерева» у 1994 році, що стало переломним моментом в його творчості. Міжнародне визнання стало для письменника випробуванням, і, можливо, однією із причин, чому попередньо саме «Дерево» було названо «останньою роботою». Слова «*Більше не буде інших романів*» (もう小説の創作は行わない) [5, с. 56] були категоричними, і мали підтримати ідею концепції «останнього роману», але вже за чотири роки вийшов у світ наступний роман.

4) Пізній стиль (2000-2013 рр.): «Підміна» (取り替え子 (チェンジリング), 2000), «Усміхнене обличчя дитини» (憂い顔の童子, 2002), «Прощай, моя книго!» (さようなら、私の本よ!, 2005), «Прекрасна Анабель Лі» (美しいアナベル・レイ, 2007), «Утоплення» (水死, 2009), «В пізньому стилі» (晩年様式集 (イン・レイト・スタイル), 2013). У своїй роботі Саїд особливо наголошував, що «пізність» це особливий творчий період: результат мистецької еволюції, експерименту та власної експресії автора. Як і його героїв, трагічні події у власному житті, смерть близького друга Ітамі Дзюдзо (伊丹十三, 1933-1997) та Едварда В. Саїда, дали необхідний поштовх новому і завершальному етапу творчості видатного письменника.

Високий рівень спорідненості між концепціями «останнього роману» та «пізнього стилю» неможливо заперечити, і, фактично, останні романи Ое є результатом сублимації його теоретичної думки щодо цих двох концепцій. У монографії він зазначив, що この部作を書き終えたことで、私がサイドのいう「後期の仕事」、レイト・ワ

一クのなかにしっかり入っている、と実感したことは確かです。// *Закінчивши написання цих робіт [трилогії Дивна Пара], я був вже впевнений в тому, що відчув що дійсно працював над «пізньою роботою», як Саїд її називав [4, с. 462]. Слова Ое дуже важливе ще й тому, що Саїд і Адорно зазначали, що пізній стиль є в першу чергу є свідомим вибором [1], а тому додатково свідчить на користь нашої гіпотези.*

Романи «В пізньому стилі» та «Утоплення» мають надзвичайно багато семантико-поетичних рис, тому їх можна згрупувати у другу фазу пізнього стилю Ое. В той час трилогія «Дивна Пара» та «Анабель» є транзитивними текстами до пізньості або першу її фазу, що демонструють цілий ряд поетичних і наративних змін, замикають еволюційне коло художньої методології письменника, і одночасно стають площиною нових відкриттів.

Останній роман «В пізньому стилі» (2013) можна вважати вершиною розкриття концепції пізнього стилю у творчості Ое. Мета автора – продовжити роботу Саїда після його смерті, і присвятити концепції пізнього стилю ту увагу, котрої вона насправді заслуговує: *きみの仕事はもっと早くやり終えてもらいたい、おれの本の終章はきみの晩年の仕事を主題としたものにするつもりだ。// Хочу, щоб ти скоріше закінчив свою роботу, і в прикінцевій частині своєї книги темою аналізу повинна стати твоя пізня робота [6, с. 69].* Хоч Ое і не згадується у фінальній версії видання монографії Саїда «On Late Style» (2006), але з листування [7] можна зрозуміти, що Саїд хотів, але вже не встигав додати Ое і його «пізній стиль» у свою концепцію – через цілий сім років вийшов роман «В пізньому стилі», який міг стати найактуальнішою частиною концепції.

Література:

1. Adorno T., Leppert R. *Essays on Music*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press. 2002. 752 p.
2. Karatani K. *History and Repetition*. Columbia University Press. 2011. 272 p.
3. Said E. *On Late Style: Music and Literature Against the Grain* / edited by M. Wood. London: Bloomsbury Publishing Plc. 2006. 208 p.
4. 大江健三郎『作家自身を語る』(新潮社、2007年)、422頁。
5. 大江健三郎『最後の小説』(講談社、1994年)、449頁。
6. 大江健三郎『晩年様式集』(講談社、2013年)、434頁。
7. 大江健三郎『暴力に逆らって書く: 大江健三郎復讐書簡』(朝日新聞出版、2006年)、385頁。
8. 工藤庸子『大江健三郎と「晩年の仕事」』(講談社、2022年)、482頁。